

**TAĦRIĠ DWAR UĦUD
MIN-NOVELLI
FL-ANTOLOĠJA
ARJA FRISKA 1**

Marlon Barbara

Ina Cutajar

Abijel Dingli

Edgar Formosa

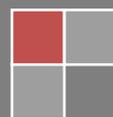
Kenneth Grima

Sharon Micallef Cann

Alan Saliba

Stefania Scicluna

John Xuereb



IL-WERREJ

IS-SIGRIET TAN-NANNU	2
ĠRAJJA TA' ŻMIEN IL-GWERRA	4
IL-KALZETTI TAS-SUF.....	6
IL-KAPPELLA TA' SAN DIMITRI F' QIEGĦ IL-BAĦAR.....	8
ŻEWĠT IĦBIEB.....	10
ĠAĦAN U L-ĠURDIEN (LIVELL 5 – 6 – 7)	12
ĠAĦAN U L-ĠURDIEN (LIVELL 6 – 7)	13
ĠAĦAN U L-ĠURDIEN (LIVELL 7 – 8)	14
IR-REBĦA TA' PUPULL (LIVELL 5 – 6 – 7)	15
IR-REBĦA TA' PUPULL (LIVELL 6 – 7).....	17
IR-REBĦA TA' PUPULL (LIVELL 7 – 8).....	18
IR-REBĦA TA' PUPULL - VOKABOLARJU.....	19
IL-ĠENNIEN (LIVELL 5 – 6 – 7)	20
IL-ĠENNIEN (LIVELL 6 – 7)	21
IL-ĠENNIEN (LIVELL 7 – 8).....	22
PITIRROSS LI ĠIE MALTA.....	23
ĦARBA MILL-PJANETA BUKREMA.....	25
DEMGĦA	26
FRA MARTIN	27
WIED MUSA	29
L-IMĦATRA TAL-ĦALLELIN	32
ŻEWĠ SULARI TARAG'.....	33

IS-SIGRIET TAN-NANNU

ta' Alfred Debattista

A. Issa li qrajt jew smajt in-novella:

1. Iddiskuti din l-istorja ma' xi ħadd ieħor jew fi grupp u mbagħad ikteb punti jew kliem qasir li laqtek l-aktar minn din l-istorja.

B. Aghzel it-tajba billi timmarka l-kaxxa meħtieġa.

1. Din il-kitba tissejjaħ novella għax

- i) fiha l-poeżija.
- ii) hi storja qasira.
- iii) għax hi storja twila.

2. It-tifel ta' din in-novella kien jismu

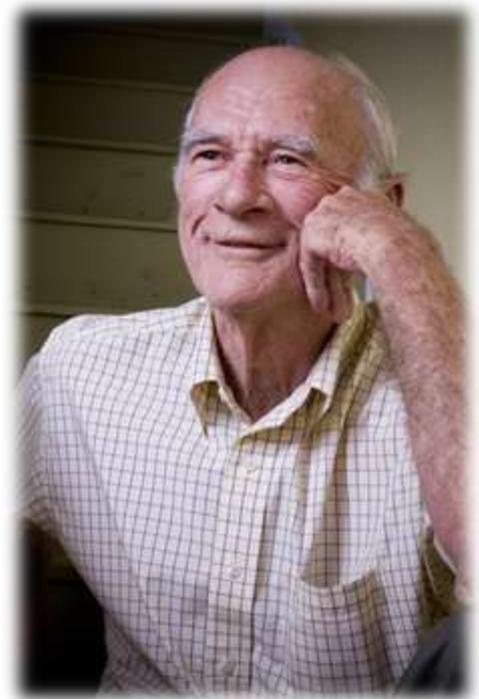
- i) Paul.
- ii) John.
- iii) Peter.

3. It-tifel jidher li kien jippreferi

- i) jattendi l-iskola.
- ii) ix-xogħol ta' missieru.
- iii) jistudja mid-dar.

4. L-għalliema tkellmet ma' omm Paul dwar

- i) id-diffikultà li kellu fit-tagħlim.
- ii) il-ħiliet eċċellenti li kellu l-iskola.
- iii) ix-xogħol tal-familja.



🗣️ Iddiskuti u wieġeb bil-fomm jew kitba dawn il-mistoqsijiet:

1. Agħmel sew in-nannu li ħa lil neputih għand speċjalista?

2. Kieku int kont flok missier it-tifel, kont tagħmel l-istess kif għamel John meta induna li ibnu kien ittieħed fi klinika?

3. Għaliex taħseb li n-nannu kien daqshekk determinat li f'din il-ħaġa jagħmel kollix għal neputih?

4. In-nannu la kien jaf jaqra u lanqas jikteb imma xorta ġie elett fil-Kunsill Reġjonali. X'taħseb dwar dan?

5. X'taħseb li għandha tagħmel kull persuna meta tinduna b'xi difett partikolari fiha jew f'dawk qrib tagħha?

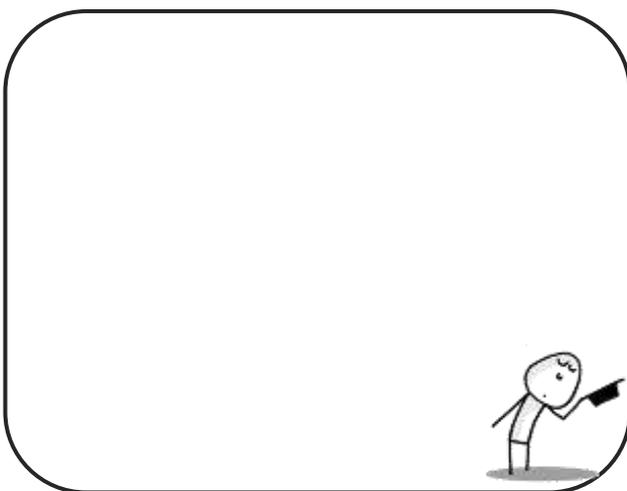
6. Int qed tagħmel ħiltek kollha biex tirbaħ xi nuqqasijiet partikolari li taħseb li għandek?

2: Immarka biss dawk is-sentenzi li huma marbutin ma' din in-novella.

- a. F'din il-poeżija niltaqgħu ma' grupp ta' żgħażaġħ li qed jittkellmu b'nostalgija dwar il-passat tagħhom.
- b. Wiġi u sħabu tal-pjazza kienu ta' sikwit jiltaqgħu u jittkellmu dwar ġrajjiethom.
- ċ. Spiss kliemhom kien jaqa' fuq il-mard li ġabet magħha l-gwerra.
- d. Mhux l-ewwel darba li d-diskursata ta' dawn il-ħbieb antiki waqgħet fuq il-gwerra.
- e. Skonthom, dan kien żmien ta' ġuħ, tbatija u għaks.
- f. Feliċ jirrakkonta kif darba għal naqra ma spiċċax il-ħabs. Dan wara li d-dobba qoffa patata meta tela' sar-Rabat għand sieħbu u ħasbuh li seraqha.
- g. Wiġi jiftakar ukoll fi praspura meta hu u Katrin telgħu sal-Imtarfa u marru s'għand wieħed mill-kuġini tiegħu. Dan tah xkora patata u mar għaliha l-għada b'karozzin.
- g. Meta Wiġi u Katrin kienu neżlin bl-ixkora patata, waqqafhom pulizija. Biex ma jinkixfux li kellhom din l-ixkora patata (għax dak iż-żmien l-ikel kien skars), Katrin għamlitha taparsi Wiġi kien ħassu ħażin. B'hekk il-pulizija ħalliehom jibagħu għaddejjin.
- għ. Hekk kif spiċċa jirrakkonta din il-praspura daqq nofsinhar u Wiġi minnufih telaq biex imur jiekol l-ikel bnin li kien hemm jistennieh id-dar.



3: Ikteb jew pingi żewġ partijiet li fil-fehma tiegħek huma imporanti f'din in-novella.



IL-KALZETTI TAS-SUF

ta' Rita Saliba



A: Qabbel kaxxa A ma' kaxxa B bin-numri.

Kaxxa A	Kaxxa B	
1. Iz-zija Kolina kienet tieġu pjaċir	ma tantx titkellem.	
2. Brenda kienet tifla li	bħat-tifla tal-istorja li qaltilha z-zija.	
3. Iz-zija Kolina għenet lil Brenda	li Brenda ssejħilha zija.	1
4. Brenda kienet deċiża li tagħmel	iz-zija Kolina stess.	
5. It-tifla tal-istorja ma kienet ħadd ħlief	biex tiftaħ qalbha magħha.	

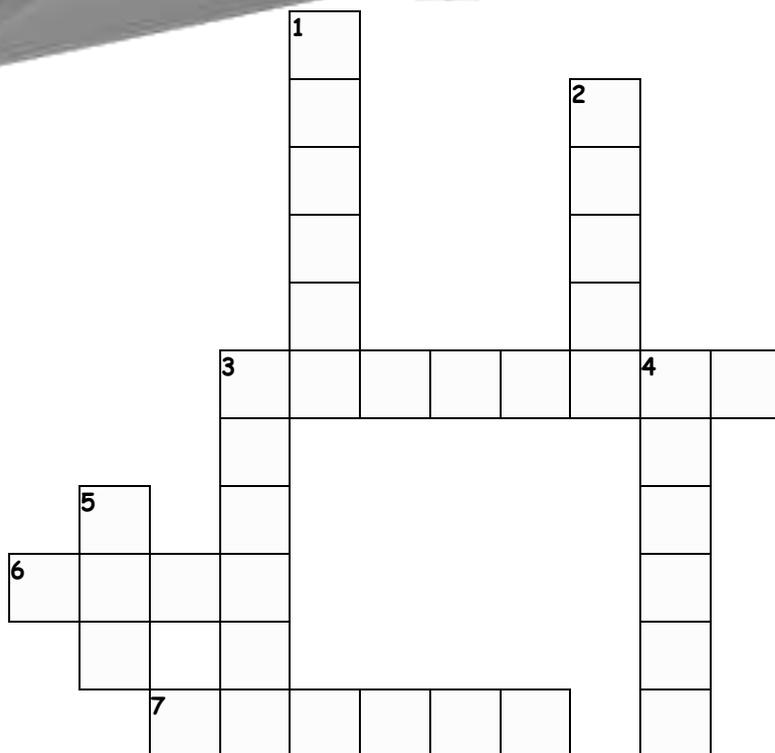
B: Immarka fil-kaxxa t-tajba skont dak li qrajt fin-novella.

	Veru	Falz
1. Iz-zija Kolina kienet toqgħod fi flett taħt dak li kienet tgħix fih Brenda.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Fid-dar taz-zija Kolina kien hemm ħafna pupi tas-suf.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Dawn il-pupi kienet tagħmilhom il-ħabiba taz-zija Kolina.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Ix-xwejħa ma indunatx li Brenda kienet kwieta aktar mis-soltu.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. L-istudenti tal-klassi bdew jgħajruha għax kellha flokk ikkulurit.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Iz-zija Kolina qaltilha storja ta' tifla li kellha kalzetti rrigati tas-suf.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Minkejja li kienu jaqbdun magħha, din it-tifla xorta rebħet it-tellieqa.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Brenda xorta baqgħet imnikkta wara li semgħet l-istorja taz-zija.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Brenda rat par kalzetti tas-suf ikkuluriti fuq iz-zija.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Din in-novella turi kemm hu ħażin l-ibbuljar.	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

 Tisliba dwar in-novella ...

Il-Kalzetti tas-Suf

Ikteb it-twegiba fil-kaxxa bl-istess numru tal-mistoqsija.

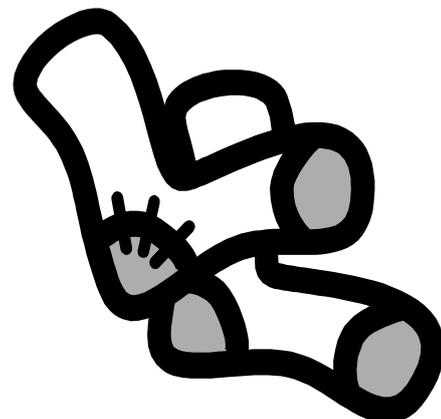


Wegfin

- 1. X'jismha t-tifla tan-novella?
- 2. Lebbtet qisha žiemel. Kelma oħra flok lebbtet.
- 3. X'kien jismha z-zija.
- 4. Meta fl-aħħar Brenda ħarset lejn iz-zija, din bdiet...
- 5. Min xiex kienu maħdumin il-kalzetti li kienet liebsa z-zija?

Mindudin

- 3. X'kellha rrigati t-tifla fl-istorja taz-zija?
- 6. X'kienet taħdem bis-suf iz-zija Kolina?
- 7. Dwar xiex qabdu ma' Brenda fl-iskola?



IL-KAPPELLA TA' SAN DIMITRI F'QIEGĦ IL-BAĦAR

ta' Victor Fenech

A. Qabbel is-sentenzi fuq ix-xellug mal-frazi t-tajba billi tikteb in-numru f'kolonna B.			
1	Din il-leġġenda ssejtn f'dan il-post.		Qasba żejt
2	It-Torok meta niżlu serqu kulma sabu minn hawn.		Matthew
3	Żgugina u binha kienu joqogħdu hawn.		San Dimitri
4	It-Torok kaxkruh magħhom lil dan.		Il-kappella ta' San Dimitri
5	Dan il-qaddis ġab lura lil iben Żgugina.		L-Għarb, f'Għawdex
6	Żgugina baqgħet dejjem fixgħellu din.		Għorfa

B. Aqta' linja taħt ir-risposta t-tajba

Johnny ħareġ jistad ma' (ħuh, nannuh, missieru) Nikol.

Id-dawl li ra t-tifel kien ħiereġ mill-knisja ta' (**San Damjan, San Dimitri, San Duminku**).

L-inkwatra li hemm fil-knisja juri l-qaddis riekeb fuq (**gendus, ħmar, ziemel**).

Żgugina twerwret xħin rathom ġejjin biex jieħdu lil binha (**Matthew, Mitri, Manwel**).

L-omm għamlet (**sfida, wegħda, imħatra**) li tibqa' fixgħel qasba żejt kuljum quddiem l-inkwatra ta' San Dimitri.

Il-knisja tal-leġġenda llum tinsab taħt (**il-blat, il-bini, il-baħar**).



Ċ. Aghżel ir-risposta t-tajba u kompli dawn is-sentenzi

Nikol u Gawdenz kienu żewġ _____

Meta kienu jinżlu l-art it-Torok kienu jagħmlu _____

Meta rat lit-Torok jaqbdu lil binha, Żgugina _____

L-omm marret fil-kappella u bdiet _____

Mattew qal li ħass lil xi ħadd jaħtfu u _____

Il-knisja l-antika ta' San Dimitri għadha _____

sħiħa taħt il-baħar u ilma ma fihex - aħwa sajjeda -

bdiet tgħajjat u tixher - jifgħu fuq iż-żiemel -

titlob bil-ħerqa li San Dimitri -

ħerba minn kull fejn jgħaddu



Il-pittura titolari fil-kappella ta' San Dimitri fl-inħawi tal-Għarb, Għawdex.

ŻEWĠT IĦBIEB

ta' Saviour Sammut



A. Immarka Veru jew Falz

- 1 Il-ħbieb ma kienx ilhom ħafna jafu lil xulxin.
- 2 Iż-żewġt iħbieb kienu moħħhom mistrieħ li se jgħinu lil xulxin f'kollox.
- 3 F'nofs il-foresta dawn il-ħbieb iltaqgħu ma' lupu kbir.
- 4 Wieħed mill-ħbieb nesa l-wegħda u ħaseb għal rasu.
- 5 L-ors ħaseb li r-raġel mimdud kien mejjet.
- 6 Meta telaq l-ors wieħed mill-ħbieb kien irrabjat għax ħass li sieħbu dañak bih.

Veru	Falz

B. Immarka l-kelma t-tajba

1. Iż-żewġt iħbieb kienu jiftehmu (**ħafna, ffit, mhux ħażin**).
2. Huma kienu għamlu (**kuntratt, wegħda, talba**) li dejjem jaqbzu għal xulxin.
3. Fi triqithom għol-foresta (**semgħu ħoss, xammew riħa, ħassew ir-riħ**) ġej minn warajhom.
4. Wieħed mill-ħbieb tela' jigrì (**m'arblu, ma' ħajt, ma' zokk**) għax beża' mill-ors.
5. L-ors qagħad (**imeċlaq, ixammem, igerger**) ma' widnejn ir-raġel li kien mimdud fl-art.
6. Ir-raġel li kien mal-art qal li l-ors qallu li sieħbu ma kienx ħabib (**sabiħ, kattiv, tassew**).



Ċ. Agħzel il-kelma t-tajba mill-kaxxa u daħhalha fil-vojt

Iż-żewġt iħbieb kienu lesti _____għal xulxin f'kollox.

Fil-foresta ltaqgħu ma' _____kannella li beda miexi warajhom .

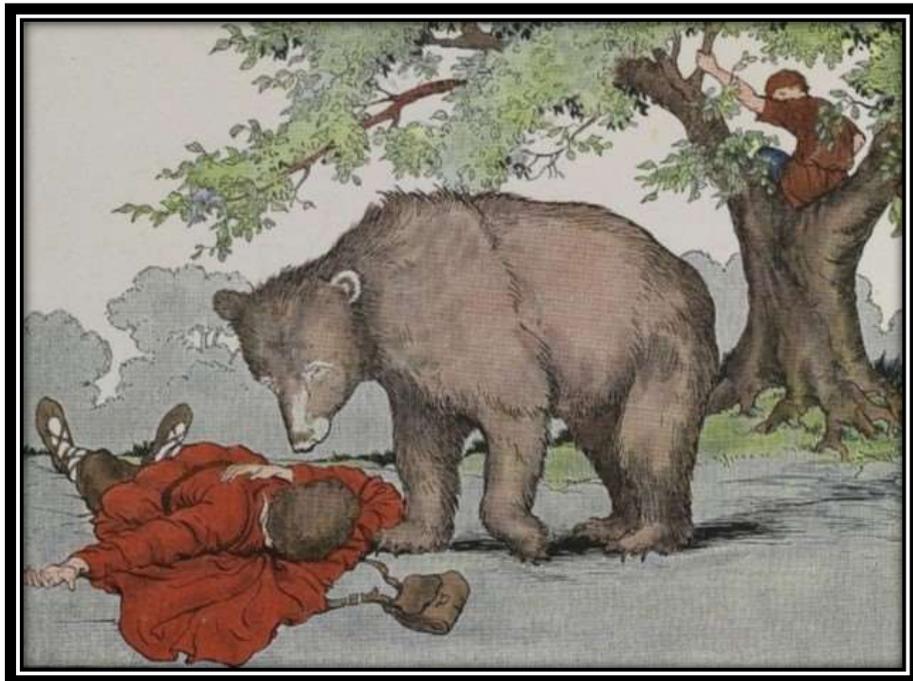
Wieħed mill-ħbieb ħaseb għal _____u tela' ma' żokk ta' siġra.

L-ors ħaseb li r-raġel ta' mal-art kien mejjet u mar ikompli_____.

Ir-raġel li niżel mis-siġra qal lil _____ li dakinhar kienu ħelsuha ħafif.

Il-ħabib li kien baqa' mal-art induna li sieħbu ma żammx mal-_____ u għalhekk ma kien ħabib xejn.

sieħbu, rasu, wegħda, jikkaċċja, jaqbzu, ors



ĠAĦAN U L-ĠURDIEN

ta' George Mifsud-Chircop



Livell 5 – 6 – 7

1. Uża l-kliem tal-kaxxa biex timla l-vojt fis-sentenzi.

thares – jidħak – kafè – jgħidilha – ġurdien – jaħseb – kuskus – jiekol – gaġġa – boloh

Ġaħan dejjem _____ kif se jaqla' xi haġa x' _____. Martu moħħha biss biex _____ id-dar mill-għajn hażina. Darba waħda, Ġaħan qatagħha li jgħaddi biż-żmien lil sħabu. Sab _____, daħħlu ġo _____, u ħadu miegħu fil-ħanut tal-_____. Hemm qal lil sħabu li se jibgħat lill-ġurdien għand martu biex _____ tipprepara l-_____. Meta waslu d-dar, sħab Ġaħan inħasdu. Hemm raw ġurdien, u lil mart Ġaħan tħejji l-kuskus. Dawn, ta' _____ li huma, emmnu dak li raw. Ġaħan irnexxielu _____ bihom bla sforz ta' xejn.

2. Wieġeb il-mistoqsijiet.

1. Liema kien l-aktar ħin għal qalb il-mara ta' Ġaħan?
2. Għaliex il-plakka tal-Quran kienet għal qalb il-mara ta' Ġaħan?
3. Għaliex Ġaħan ma kienx qed iħossu tajjeb daqs martu?
4. Liema minn dawn l-aktar li toqgħod għal Ġaħan, skont is-silta:

(a) moħħu mhux f'postu, (b) iffissat, (c) makakk, moħħu jilħaqlu, (d) marid b'moħħu.

3. Wieġeb veru jew falz billi taqta' linja taħt it-tajba.

1. Ġaħan ma jimpurtahx kif u meta jaqla' x'jiekol. (a) veru (b) falz
2. Mart Ġaħan kienet superstizzjuża ħafna. (a) veru (b) falz
3. Il-ġurdien ta' Ġaħan kien intelliġenti ħafna. (a) veru (b) falz
4. Sħab Ġaħan emmnu li l-ġurdien mar waħdu fid-dar ta' Ġaħan. (a) veru (b) falz
5. Ġaħan ma jafx iħaddimha rasu. (a) veru (b) falz
6. Ġaħan f'din l-istorja huwa Malti. (a) veru (b) falz

ĠAĦAN U L-ĠURDIEN

ta' George Mifsud-Chircop



Livell 6 – 7

A: Irrispondi dawn il-mistoqsijiet.

1. Il-mara ta' Ġaĥna kienet waħda superstizzjuża. Taqbel? Għaliex?
2. Xi jġiegħlek tagħmel l-għaks ĥafna drabi?
3. Ġaĥan huwa tassew makakk fejn jaqbillu. Taqbel? Għid għaliex.
4. Għalfejn sħab Ġaĥan baqgħu mistagħġba meta waslu d-dar ta' Ġaĥan?
5. Għaliex sħab Ġaĥan ĥasbuh li kien l-istess ġurdien dak li raw marbut mas-sieq tas-siġġu?
6. X'riedu jagħmlu/xi tħajru jagħmlu sħab Ġaĥan meta raw l-ikel lest kif qallhom li se jkun Ġaĥan u l-ġurdien marbut ma' siġġu?
7. Minn din is-silta naraw li Ġaĥan, fejn irid, jaf kif iħaddimha rasu. Għid kif.

B: Fisser dan il-kliem skont is-silta:

1. kenur (par. 1)	
2. iberren (par. 1)	
3. ma kienx iħossu frisk daqsha (par. 1)	
4. tenna (par. 6)	
5. baqgħu mnixxfen (par. 7)	
6. ġibitilhom festa ta' kuskus (par. 7)	
7. kellu seba' mitt sena (par. 8)	
8. dagħdigħa (par. 8)	
9. għosfor (par. 8)	
10. ried sodisfazzjon (par. 9)	

ĠAĦAN U L-ĠURDIEN

ta' George Mifsud-Chircop



Livell 7 – 8

A: Wieġeb dawn il-mistoqsijiet.

1. Iddeskrivi, f' madwar 50 kelma, il-karattru ta' Ġaħan hekk kif jidher f' din is-silta.
2. X'tip ta' karattru taħseb li għandha l-mara ta' Ġaħan?
3. Fl-ewwel paragrafu, Ġaħan jagħtina hjiel ta' kif ħafna drabi tkun is-soċjetà. Kif jaraha hu?
4. Ġaħan is-soltu nassoċjawh ma' fares, bużullotti u taħwid. Imma hawnhekk jidher differenti għalkollox. Kif?
5. Kif taqtagħhom li huma sħab Ġaħan? Għaliex?
6. Jogħgħbok il-karattru ta' Ġaħan hekk kif jidher f' din il-ġrajja? Għaliex?
7. X'nazzjonalità taħseb li hu Ġaħan ta' din l-istorja? Għaliex? Agħti żewġ (2) raġunijiet.
8. Taħseb li Ġaħan jinqala' biex jitkellem? Għaliex?

B: Fisser fi kliem skont is-silta.

1. <i>kenur</i> (par. 1)	
2. <i>iberren</i> (par. 1)	
3. <i>ma kienx iħossu frisk daqsha</i> (par. 1)	
4. <i>tenna</i> (par. 6)	
5. <i>baqgħu mnixxfen</i> (par. 7)	
6. <i>ġibitilhom festa ta' kuskus</i> (par. 7)	
7. <i>kellu seba' mitt sena</i> (par. 8)	
8. <i>dagħdigħa</i> (par. 8)	
9. <i>għosfor</i> (par. 8)	
10. <i>ried sodisfazzjon</i> (par. 9)	

IR-REBĦA TA' PUPULL

ta' Temi Żammit



Livell 5 – 6 – 7

1. Kieku kellek tbiddel it-titlu tan-novella, liema wieħed minn dawn it-titli taħseb li joqgħod l-aktar?

- (a) Ferħa Bla Temma
- (b) Il-Makakkerija Ta' Pupull
- (ċ) Kaxxa Sbejħa Tad-Daqq
- (d) Il-Fieri Huma Sbieħ

2. Li torganizza fiera huwa bżonjuż għax

- (a) taqta' mid-dwejjaq tal-ħajja.
- (b) bis-saħħa tagħha fista' tigbor il-flus biex jinbena xi sptar.
- (ċ) biex tidħak daħka bin-nies.

3. Ma' liema tip ta' animal jiġu mqabbla n-nies li jmorru l-fieri?

4. Semmi żewġ (2) attivitajiet li jstgħu jsiru waqt fiera.

i.

ii.

5. Agħti raġuni waħda għala l-kittieb, Temi Żammit, iħobb il-fieri.

6. Liema minn dawn l-aktar li toqgħod għal Pupull?

- (a) innoċenti,
- (b) baħnan,
- (ċ) bla moħħ,
- (d) jippretendiha.



7. Taħseb li Pupull huwa wieħed li jhobb jizzattat? Fejn taf?

8. Kif ħassu Pupull wara t-taħwida ħoloq?

- (a) ma tax kas.
- (b) ħassha ġo fih.
- (ċ) beda jidħak.
- (d) ried ipattiha lis-Sinjura Manini.

9. Wieġeb veru jew falz:

- (a) Fil-fiera ma tantx ikun hemm attivitajiet. (a) veru (b) falz
- (b) Jekk ma toqgħodx attent, fil-fieri titlef il-flus. (a) veru (b) falz
- (ċ) Li torganizza fiera huwa importanti għall-ġbir tal-flus. (a) veru (b) falz
- (d) Is-Sinjura Manini kienet mara intelliġenti. (a) veru (b) falz
- (e) Pupull jaqa' malajr f'konklużjonijiet żbaljati. (a) veru (b) falz
- (f) Is-Sinjura Manini hija ironika fi kliemha. (a) veru (b) falz
- (g) Pupull ma waqax għaċ-ċajt meta mar lura bil-kaxxa. (a) veru (b) falz
- (g) Pupull daħal f'basla kbira. (a) veru (b) falz

10. Semmi tal-inqas żewġ titli li ngħataw lil Pupull fl-aħħar tal-istorja.

i.

ii.

IR-REBĦA TA' PUPULL

ta' Temi Żammit

Livell 6 – 7

1. Taħseb li t-titlu *Ir-Rebħa ta' Pupull* huwa tassew addattat għal din in-novella? Għaliex?
2. Għalfejn huwa tajjeb u ta' siwi li xi kultant tiġi organizzata fiera?
3. Għalfejn il-kittieb jgħid li jmisshom jiktbu "*Frug b'xejn*" u mhux biss "*Dħul b'xejn*"?
4. X'tip ta' figura tad-diskors hija din li ġejja: *Dawn il-fieri nistħajjilhom nases kbar tal-vopi.* (par. 2)
5. Għalfejn taħseb li Pupull ma qallhiex le lil martu meta din uriet ix-xewqa li fieħu biljett biex tirbaħ il-kaxxa tad-daqq?
6. Il-kittieb, Temi Żammit, jgħid li huwa jħobbhom il-fieri. X'raġunijiet jagħti?
7. Taħseb li Pupull huwa wieħed li jħobb jiżżattat? Fejn taf?
8. Pupull għandu ħabta jaqa' malajr f'konklużjonijiet żbaljati. Fejn taf?
9. X'titli bdew jagħtuh in-nies lil Pupull fl-aħħar tan-novella meta ntebħu li għamel waħda minn tiegħu?
10. Kif ħassu, u x'għamel Pupull, wara li ntebaħ li waqa' għaċ-ċajt?
11. X'impresjoni ħadt ta' Pupull? X'tip ta' karattru hu?
12. X'jidhirlek mill-karattru tas-Sinjura Manini?



IR-REBĦA TA' PUPULL

ta' Temi Żammit

Livell 7 – 8

1. Taħseb li t-titlu *Ir-Rebħa ta' Pupull* huwa tassew addattat għal din in-novella? Għaliex? Jekk le, agħti titlu alternattiv.
2. Għalfejn li torganizza fiera ħafna drabi huwa bżonnjuż?
3. Għalfejn il-kittieb jgħid li dawn it-tip ta' fieri jistħajjilhom *nases kbar tal-vopi*?
4. Hadd ma għandu jgerger li jkun tilef qabda flus f'xi fiera. Għaliex?
5. Għaliex taħseb li lill-kittieb, Temi Żammit, jogħġbuh il-fieri?
6. X'differenzi tara li hemm fil-karattri ta' Pupull u martu fil-mod kif ġabu ruħhom f'din il-biċċa tal-kaxxa tad-daqq?
7. Is-Sinjura Manini kienet taf tużaha sewwa l-ironija fi kliemha. Taqbel? Għaliex?
8. Iddeskrivi, **fi kliemek**, il-karattru ta' Pupull u tas-Sinjura Manini, u qabbilhom flimkien.
9. Fl-aħħar paragrafu, il-kittieb, Temi Żammit, iqabbel lil Pupull ma' xi hadd f'similitudni tassew ħelwa. Iktibha u fissirha.
10. Kif nafu li Pupull tassew ħassha li kien waqa' għaċ-ċajt quddiem il-kotra?
11. Immaġina t-taħdita li saret id-dar bejn Pupull u martu filgħaxija wara l-bawxata li għamel. Iktibha f'forma ta' djalogu qasir. Tiħux aktar minn mitt kelma.



IR-REBĦA TA' PUPULL - VOKABOLARJU

Fisser fi kliem u skont is-silta.

1. x'fiera ta' raġel għandkom hej!	
2. nuħħala	
3. li jqaxruk meta tidhol	
4. imrejjat	
5. min jidhol rajh f'idejh	
6. mela aħna tfal	
7. għadha tridha	
8. sarrewhielha f'karta strazza	
9. abtu	
10. fasdu	
11. dalam b'ruħ ommu u missieru	
12. għelt	
13. ittri ta' xibrejn	
14. diq	
15. jgemgem	
16. toħroġ xott	
17. rasha ta' avukat	
18. lagħabha nieżel	
19. sab irkaptu	
20. ma joqgħodlux dubbien fuq imnieħru	
21. telaq 'il barra bħal bniedem fis-sakra	

IL-ĠENNIEN

ta' Ġorġ Borg



Livell 5 – 6 – 7

1. Agħti titlu ieħor lil din is-silta.

2. Fisser l-espressjoni billi tagħzel it-tweġiba t-tajba: *fil-ħażen kien qisu tarbija ta' sentejn* (par. 1).

(a) makakk ħafna

(b) innoċenti

(ċ) kattiv u bla qalb

(d) għadu tarbija ta' sentejn

3. X'kienet il-logħba goffa li wieħed mit-ffal ħaseb li jagħmel fuq il-ġennien?

4. Wieġeb *veru* jew *falz*:

(a) Il-ġennien kien iħobbhom lit-ffal. (a) *veru* (b) *falz*

(b) It-tifel waddab ġebli biex iwegġa' lill-ġennien. (a) *veru* (b) *falz*

(ċ) Il-ġennien ma wegġax meta twaddbet il-ġebli. (a) *veru* (b) *falz*

(d) It-ffal lagħbuha tal-innoċenti. (a) *veru* (b) *falz*

(e) It-ffal xejn ma ddispjaċihom ta' dak li ġara. (a) *veru* (b) *falz*

5. Iddeskrivi fi ffit sentenzi u fi kliemk il-karattru tal-ġennien.

IL-ĠENNIEN

ta' Ġorg Borg



Livell 6 – 7

A: Mistoqsijiet

1. Xi jrid ifisser il-kittieb bil-frażi “*fil-ħażen kien qisu tarbija ta' sentejn*” (par. 1)?
2. Kif nafu li l-ġennien kien iħobbhom ħafna lit-tfal?
3. X'kienet l-intenzjoni ta' dak it-tifel li waddab ġebbla għal ġewwa l-ġnien?
4. X'għara meta twaddbet il-ġebbla?
5. Fisser fi kliemek: “*bħallikieku ma kienu jafu b'xejn*” (par. 4).
6. Kif sabuh lill-ġennien it-tfal wara li twaddbet il-ġebbla?
7. Xi ddeċidew li jagħmlu t-tfal wara li ntebħu li l-ġennien kien wegġa'?
8. Agħti l-fehma tiegħek fuq il-karattru tal-ġennien.

B: Vokabularju: Agħti t-tifsira skont is-silta.

1. baramlu moħħu (par. 3)	
2. żammilhom iebes (par. 3)	
3. wiċċhom jixhed diqa (par. 7)	
4. gemgem (par. 9)	
5. kienu jħalluni hawn (par. 9)	
6. ħassew għalih (par. 10)	
7. issummati (par. 10)	
8. nagħlu għalik (par. 10)	
9. waqgħu f'sikta oħra (par. 12)	

IL-ĠENNIEN

ta' Ġorg' Borg

Livell 7 – 8

A: Wieġeb dawn il-mistoqsijiet



1. Il-ġennien għandu qalbu tajba. Kif taf?
2. It-tfal qablu x'kellhom jagħmlu wara li twaddbet il-ġebbla?
3. Taħseb lagħbuha tajjeb il-parti tal-innoċenti? Għid għaliex.
4. Fejn nafu li t-tfal iddispjaċihom fuq dak li ġara?
5. Iddeskrivi, f'madwar tletin kelma, l-imġieba tat-tfal waqt dak li ġara lill-ġennien.
6. Sfhajjel, u ikteb, djalogu qasir li seta' seħħ bejn dak it-tifel li tefa' l-ġebbla u tifel ieħor li ma qabilx ma' dik iċ-ċajta.

B: Fisser fi kliemek.

1. <i>baramlu moħħu</i> (par. 3)	
2. <i>zammilhom iebes</i> (par. 3)	
3. <i>wiċċhom jixhed diqa</i> (par. 7)	
4. <i>gemgem</i> (par. 9)	
5. <i>kienu jħalluni hawn</i> (par. 9)	
6. <i>ħassew għalih</i> (par. 10)	
7. <i>issummati</i> (par. 10)	
8. <i>nagħlu għalik</i> (par. 10)	
9. <i>waqgħu f'sikta oħra</i> (par. 12)	

PITIRROSS LI ĠIE MALTA

ta' Paul Xuereb

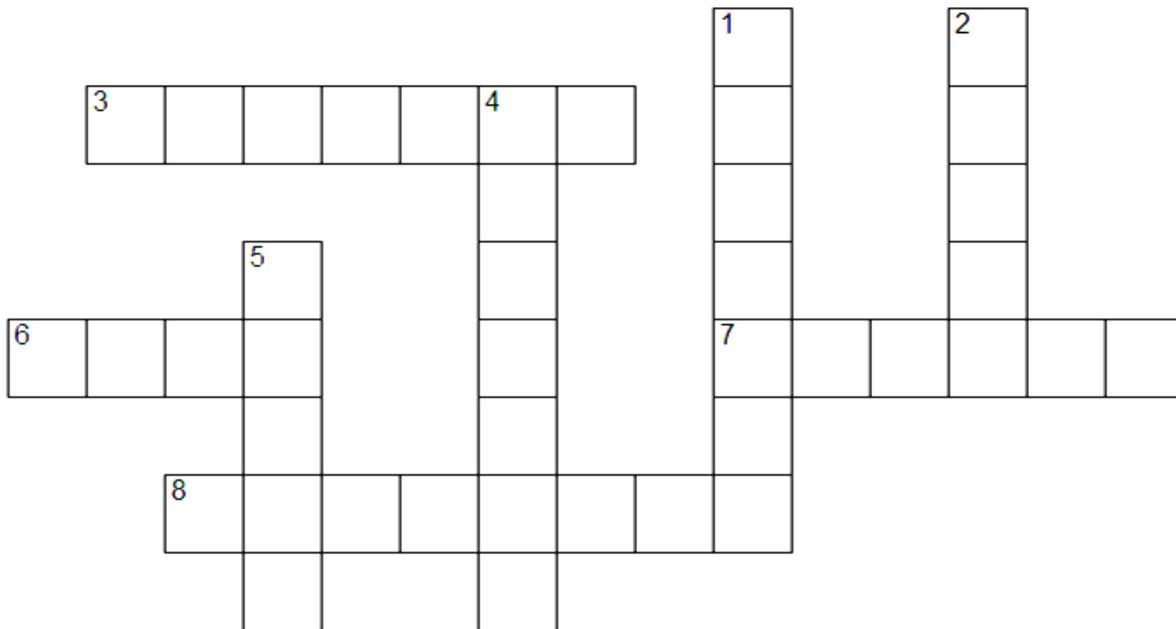


A: Wieġeb dawn il-mistoqsijiet.

1. Din il-ġrajja qed issejtni f'Malta. Liema frażi jew espressjoni fir-raba' paragrafu tirreferi għal Malta?
2. F'din l-istorja tispikka b'qawwa kbira l-imħabba li ż-żewġ għasafar għandhom lejn xulxin. Uri kemm dan huwa minnu billi tirrakkonta fi kliemek wieħed mill-episodji li juru dan.
3. L-għasafar protagonist tal-istorja jivvjaġġaw lejn pajjiżi ġodda. Xi jfittxu meta jmorru lejn dawn il-pajjiżi ġodda?
4. Il-vjaġġ li jagħmlu l-għasafar f'din is-silta joħodhom mill-Ewropa għall-Afrika. Liema kelma qed tirreferi għall-Ewropa u liema frażi qed tirreferi għall-Afrika? Importanti li tikkwota mis-silta.
5. B'liema mod l-għasfur protagonist jiddeskrivi l-esperjenza negattiva tiegħu f'Malta? Saħħaħ dak li tgħid billi tikkwota mill-istorja.
6. X'għamel il-pitirross protagonist malli ntebaħ li l-bniedem Malti kien jieħu gost joqtol lill-għasafar?

B: Aħseb ftit aktar.

1. Fis-silta, il-protagonist juża l-frażi "*sliem imnikket*" (par. 23). Xi jrid jgħid b'dan?
2. Fis-silta, il-protagonist juża wkoll il-frażi "*mishuta gżira*" (par. 25). Għaliex qed jirreferi għal pajjiżna b'dan il-mod?
3. Fl-istorja, l-ewwel għasfura ħasbet li ma jistax ikollha frieħ. F'daqqa waħda irnexxielha tbid. Immaġinak li filli mingħalik ma jistax ikollok xi ħaġa u filli din il-ħolma ssejtni. Kif taħseb li se tgħidilhom lill-akbar ħbieb tiegħek?
4. Il-protagonist kien lest li jqiegħed ħajtu fil-periklu biex isalva pitirross ieħor li għax ma tax kasu, inqabad fit-trabokk. Int tkun lest li tagħmel dan biex tgħin lil ħaddieħor?
5. Kif taħseb li tkompli l-istorja fil-kontinent il-kbir?
6. Taħseb li naqbd u l-għasafar hu l-aħjar mod kif nuru mħabbatna lejhom? Jekk iva, għaliex? Jekk le, kif għandna tassew nuru mħabbatna lejn l-għasafar?



MIMDUDIN

- 3. Flok "**mort in-naħa l-oħra**" nista' ngħid "**mort ix-_____ l-oħra**". (par. 50)
- 6. Kelma oħra li tfisser "**skiet**". (par. 3)
- 7. Kelma oħra li tfisser "**qerq**" (par. 35)
- 8. Sinonimu ta' "**gagġa**". (par. 38)

WEQFIN

- 1. Din il-kelma tfisser "**kefrija**". (par. 34)
- 2. Din il-kelma tfisser "**għadab**". (par. 32)
- 4. L-ikbar għadu tal-għasafar. (par. 30)
- 5. F'Malta għandna wieħed bħalu jismu "**Il-Buskett**". (par. 34)

ĦARBA MILL-PJANETA BUKREMA

ta' Jesmond Grech

1. Semmi l-karattri kollha li Itqajna magħhom fir-rakkont.

2. Din in-novella hija miktuba bi stil: serju umoristiku tan-niket

3. Agħti fatt mir-rakkont li tipprova t-twegħiba tiegħek:

4. X'tip ta' lingwaġġ juża l-awtur f'din in-novella biex iwassal il-messaġġ tiegħu?

5. Semmi 3 frażijet li laqtuk:

6. X'tip ta' messaġġ ried iwassal l-awtur permezz ta' dan ir-rakkont?

7. Xi jġiegħlek taħseb hekk?

8. Immaġina li int wieħed mill-aljeni. Spjega xi għalha l-pjaneta Karina.



DEMGĦA

ta' Anselm Sciberras



A: *Wieġeb dawn il-mistoqsijiet:*

1. Din hi silta deskrittiva li matulha l-kittieb jiddeskrivi ġrajja li għadda minnha t-tifel tal-istorja. F'mhux aktar minn ħamsin kelma, agħti fi kliemex x'jiġri f'din in-novella.
2. Kif tiddeskrivi n-nanna ta' din in-novella?
3. Lejn l-aħħar in-nanna tirrakkonta dak li ġara lil binha Ġużeppi. F'mument minnhom, tiddeskrivi żewġ esperjenzi kuntrastanti li ġarrbet b'rabta ma' binha. X'kienu dawn iż-żewġ esperjenzi kuntrastanti?
4. It-tifel tal-istorja kien iħobb ħafna l-festi. Kif joħroġ dan fl-istorja?
5. Il-Malti jgħid li l-baħar żaqqu ratba u rasu iebes. Jidher li dan il-qawl għandu postu f'din l-istorja. Għaliex?
6. Joħroġ ċar li t-tifel tal-istorja għandu rabta speċjali man-nanna tiegħu. X'jagħmel eżatt malli ommu u missieru ddecidew li jibagħtuh Sqallija mas-surmast tal-iskola?
7. X'inhu x-xebh li joħroġ bejn it-tifel tal-istorja u zijuh Ġużeppi?

B: *Aħseb f'it aktar.*

1. Kif timmaġina li ħassitha n-nanna meta rat lin-neputi tagħha jitle' fuq il-vapur biex imur Sqallija, u għaliex taħseb li ħassitha hekk?
2. Li kieku kont int in-nanna ta' dan it-tifel, kont tħallih jitle' fuq il-vapur? Għaliex?
3. Ġie li sifirt waħdek mingħajr il-ġenituri tiegħek? Kif ħassejtek f'dak il-mument meta nfridt minn mal-ġenituri tiegħek? B'żajt li setgħet tiġri xi ħaġa kerha lilek jew lil qrabatek?
4. Għalkemm għad għandek età żgħira, jista' jkun li diġà tlift lil xi ħadd (bniedem jew animal) jew xi ħaġa importanti f'ħajtek. Jekk trid, tista' tikteb dwar din l-esperjenza u taqsam mal-oħrajn kif ħassejtek jew kif għadek qed tħossok. Jekk ma tridx, tista' tgħaddi għall-mistoqsija li jmiss.
5. Kif timmaġinak se tkun meta tixjieħ?

FRA MARTIN

ta' Ġużè Chetcuti

1. Kompli din in-nota billi timla l-vojt b'kelma magħżula mil-lista mogħtija.

Ġorġ - missieru - mtajra - żgħożiħa - t-tbissima - maħbuba -

finsieh - ngibdu - l-imħabba - żagħżuġħ - soru - beża' -

driegħ - Hadd in-Nies - missier - Dora - minxura.



Matul din in-novella niltaqgħu ma' żewġ karattri: Fra Martin u _____. Il-Fra kien ta' sikwit jixgħel il-lampa ta' quddiem il-Madonna li kien hemm fi triq imwarrba wara l-Kapuċċini tal-Kalkara. Din il-mawra ta' kuljum qanqlet kurzità kbira fiż-żagħżuġħ, l-istess bħall-misteru ta' biċċa minn driegħ il-Madonna _____. Kien hawnhekk li Fra Martin iddeċieda li jaqşam ma' dan iż-żagħżuġħ il-verità dwar din in-niċċa ċkejnkna tal-Madonna.

Fra Martin irrakkonta kif madwar ħamsin sena ilu, mar għall-festa ta' _____ f'Haż-Żabbar. Din il-festa ġibdet lejha lil dawk kollha li għandhom għal qalbhom il-Madonna tal-Grazzja. Kien hawnhekk li wara t-talb u waqt il-festa, żewġ żgħażaġħ iltaqgħu u _____ lejn xulxin. Ġorġ u Dora komplew jiltaqgħu u wara li jitbiegħdu min-nies tar-raħal, kienu jintasbu għall-kwiet taħt dik in-niċċa tal-Madonna. Ġara iżda, li minkejja _____ kbira li komplet

tixgħel u tikber bejniethom, _____
 Dora sar jaf b'din ir-relazzjoni. Ftit li xejn ħa gost
 b'dan kollu għaliex omm Dora f' _____
 kienet ħabbet lil missier Ġorġ. Dan iżda minkejja
 mħabbitha, wara xi żmien, siefer u deher biss,
 ħafna snin wara. Missier Dora _____ li
 bintu kienet se tgħaddi mill-istess uġiġh li
 għaddiet minnu ommha. Beża' li Ġorġ kien se jagħmel lil Dora bħalma _____
 għamel lil omm Dora. Kien għalhekk li missier Dora wissa 'l bintu biex lil Ġorġ
 _____. B'diffikultà u attenzjoni liema bħalha, Ġorġ u Dora baqgħu jiltaqgħu.
 Darba fost l-oħrajn, waqt li Dora kienet qed tispjega lil Ġorġ bid-deċizzjoni tagħha li
 tidhol _____, instemgħu żewġ sparaturi. Kien missier _____.
 L-ewwel waħda laqtet lill-_____ ta' Ġorġ u ħallietha _____
 għal mejta waqt li t-tieni sparatura laqtet _____ il-Madonna. Fra Martin
 irrakkonta li _____ li kien ra Ġorġ f'ftit minuti qabel fuq wiċċ il-Madonna,
 dak il-ħin qisha nbidlet u minflokha lemħilha d-dmugħ f'għajnejha. Kien hawnhekk li
 ż-żagħżuġh intebaħ li quddiemu kellu lil _____.



2. Min-novella li għadek kemm qrajt, innota, immarka u **nizzel fuq karta separata**, dawk l-għodod li fil-fehma tiegħek juża l-awtur, biex din t'hawnhekk tkun tista' tissejjaħ **novella/biċċa xogħol letterarja**.



WIED MUSA

ta' Ġuzè Muscat Azzopardi



1. Din il-leggenda fiha **tliet** partijiet prinċipali. Fi kliemk nizzel il-punti prinċipali ta' kull parti/taqsima.

a) L-ewwel parti meta Musa seraq xebba...

b) It-tieni parti meta x-xebba għalqet 25 sena...

ċ) It-tielet parti meta Musa pprova
jerġa' jsib l-imħabba...

d) Wara dan kollu, x'sar minnu dan
Musa?

2. Agħti **tlief** istruzzjonijiet sabiex
tiddekrivi fejn jinsab **Wied Musa**.



1 _____

2 _____

3 _____

3. Nanalizzaw ffit din il-legġenda...

Wieġeb dawn li ġejjin fuq karta separata.

a) X'effett taħseb li qed iħallu dawn il-partijiet fuq il-qarrej dwar dil-legġenda ?



+ “L-istorja, sintendi, ma tgħidilna xejn fuq dan Musa, u l-legġenda tiegħu **lanqas min jirakkuntaha mhu preċiż.**” (par. 2)

+ “**Hemm min jgħid li** Musa kien rabat qalbu ma'..., **u hemm min jgħid li** kien ...”. (par. 3)

b) Għaliex taħseb li f'paragrafu 4, l-awtur juża l-kliem **sultana, ilsir** u **renju ċkejken** ?
X'taħseb li jrid juri bihom ?

ċ) Għaliex f'paragrafu 6 l-awtur jgħid, “**Iżda donnu li l-ewwel maħbuba tiegħu ma riditx lil min isaltan flokha u jieħu l-kamra fejn kienet tgħix hi**” ?

d) Aqra sewwa l-aħħar paragrafu. Kieku tista' tbiddel xi ħaġa fil-konklużjoni ta' din il-legġenda – (i) xi tbiddel u (ii) għaliex ?

e) Stharreġ ffit il-kliem li juża l-awtur matul din il-legġenda.

X'funzjoni taħseb li għandu dan il-kliem, l-aktar l-aġġettivi li juża l-awtur f'nisġet din il-legġenda ?

f) Immaġina li din il-legġenda se toħroġ fi ktieb. Pingi stampa għall-qoxra ta' dan il-ktieb: Il-legġenda ta' Wied Musa.



L-IMĦATRA TAL-ĦALLELIN

ta' Dun Xand Cortis

1: Wieġeb dawn il-mistoqsijiet.

1. Matul din in-novella niltaqgħu ma' għadd ta' karattri. Min huma ?
2. Uża kelma waħda biex tiddiskrivi kull wieħed mill-karattri li semmejt.
3. Il-ħallelin jidhqu b'Randu tliet darbiet. Uri kif jagħmlu dan billi tirreferi għan-novella.
4. Matul din is-silta niltaqgħu ma' bosta espressjonijiet sbieħ. Aghżel tlieta minn dawn li ġejjin u fissirhom skont kif imħaddma fis-silta:
 - a) "Bit-tiela' u n-niežel" (par. 5)
 - b) "Imur siksniijiet" (par. 5)
 - ċ) "x'ruħ baqgħet fuqu Randu" (par. 14)
 - d) "bħal Erbgħa fost il-ġimgħa" (par. 18)
 - e) "fittex u ġib lil min ifittex" (par. 24)
 - f) "ferħa bla temma" (par. 24)



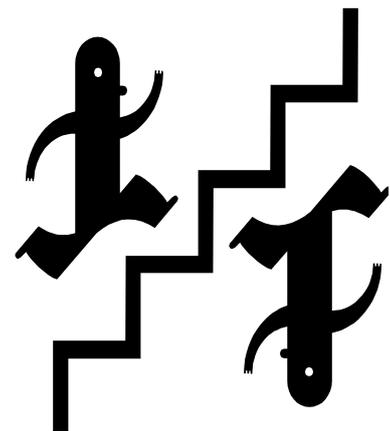
2: Aħseb f'it aktar.

1. Immaġinak li inti Randu. Taħseb li kont iġġib ruħek bħalu? Għaliex?
2. Aħseb fi tmiem differenti għall-istorja u iktbu. Dan it-tmiem jista' jkun pożittiv jew aġar milli diġà hu fl-istorja.
3. Kif tiddeskrivi l-Malti użat f'din is-silta? Huwa Malti mexxej jew le? Thossok komdu taqrah? Faċli tifhmu? Hu differenti minn kif titkellem inti u sħabek?
4. Immaġina li Randu ma jibqax vittma imma jsir ħalliel. Fit-triq jilmaħ tfajla għaddejja b'*handbag* imdaqqas jitbandal hi u miexja. Randu jiddeċiedi li dak il-*handbag* irid jieħdu għax jidher mimli b'kemxa flus ġmielha. X'jista' jivvinta Randu sabiex jirnexxilu jakkwista dak il-basket?



ŻEWĠ SULARI TARAĠ

ta' Carmel G.Cauchi



A: Agħzel it-tweġiba t-tajba billi timmarka fil-kaxxa.

1. Is-saqaf li beda joqtor kien dak

- i) taċ-Ċentru Parrokkjali.
- ii) tal-Kunvent tal-Patrijiet.
- iii) tal-Knisja Parrokkjali.

2. Minkejja li kien kbir fl-età u kien diġa għeġġa qabel beda, Mastru Gerfex ried iżomm kelmtu

- i) ma' Kaspru.
- ii) man-nies ta' H'Al Bużbież.
- iii) mal-Kappillan.

3. Kaspru ried

- i) jgħin lil Mastru Gerfex.
- ii) jidħak daħka b' Mastru Gerfex.
- iii) jissellef xi flus mingħand Mastru Gerfex.



4. Kaspru tela' żewġ sulari taraġ

- i) b'żewġ xkejjer ramel.
- ii) b'żewġ bramel ilma.
- iii) b'żewġ boroż tal-flus.

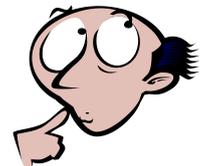
5. Biex ipattilu għal dan, f'nofs ta' lejl Kaspru

- i) ċempel bit-telefown lil Mastru Gerfex.
- ii) ċempel il-qanpiena tad-dar ta' Mastru Gerfex.
- iii) beda jħabbat fuq il-bieb ta' Mastru Gerfex.

B: *Permezz tan-numri, poġġi s-sentenzi wara xulxin skont dak li qrajt. L-ewwel waħda, lesta:*

1	Hekk kif Kaspru wasal fuq il-bejt, induna li ċ-ċajta kienet daret fuqu.	
2	Għalhekk, għal darba oħra Kaspru reġa' ħassu tellief u żgur ma kienx se jkollu ċans itellef lil Mastru Gerfex mill-irqad għax dan beda jaqla' t-telefown minn postu qabel jorqod.	
3	Il-Kappillan talab lil Mastru Gerfex biex iħalliblu l-bejt taċ-Ċentru.	1
4	Minflok irrabja, Mastru Gerfex ra kif jivvinta storja u jtella' lil Kaspru fuq il-bejt b'żewġ bramel ilma.	
5	Mastru Gerfex induna li dan kien Kaspru li ried ipatti għal dak li ġara fil-għodwa ta' qabel.	
6	Kaspru ried jidħak daħka b'Mastru Gerfex billi jnizzlu żewġ sulari taraġ.	
7	Fit-tlieta ta' filgħodu Mastru Gerfex irċieva telefonata anonima minħabba l-inbiħ tal-kelb tiegħu Ferfex.	
8	Fil-lejl ta' wara kien imiss lil Mastru Gerfex li jċempel bil-lejl lil Kaspru biex jgħidlu li billejl Ferfex jorqod daqs fekruna fix-xitwa.	

C: *Iddiskuti jew wieġeb dawn il-mistoqsijiet:*



1. Taħseb li Mastru Gerfex kien bniedem li jhobb jgħin jew le? Għaliex?

2. Minn dak li għamel lil Mastru Gerfex, taħseb li Kaspru kien juri rispett lejn l-anzjani?

3. Taqbel ma' dak li għamel Mastru Gerfex kemm dakinhar taċ-ċajta kif ukoll meta Kaspru ċempillu billejl? Għaliex?

4. Qatt għamlulek xi ċajta li rrabbjatek? Għid fil-qosor x'kienet.
